

ZPRAVODAJ 2004/2

ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE MÁ NOVÉ PROSTORY PRO ARCHIV A DEPOZITÁŘ

Koncem dubna 2004 byla dokončena rekonstrukce synagogy v Praze 5 - Smíchově, která bude sloužit Židovskému muzeu v Praze k uložení archivních materiálů a jako depozitář uměleckých sbírek.

Židovské muzeum v Praze vydává velkou část svých prostředků na obnovu židovských památek. Od října

1994, kdy začalo působit jako samostatná židovská instituce, tak opravilo a rekonstruovalo 8 velkých pražských i mimopražských objektů včetně historických synagog, které užívá ke své výstavní a odborné činnosti. Oprava a rekonstrukce někdejší smíchovské synagogy, od jejíhož založení nedávno uplynulo 140 let, tuto činnost plně financovanou Židovským muzeem v Praze završily.

Během své existence synagoga prošla několika stavebními úpravami: nejrozsáhlejší se uskutečnila v roce 1930. Za nacistické okupace byla synagoga uzavřena a přeměněna na sklad konfiskovaného židovského majetku. Jako skladiště byla využívána i za komunistického režimu od počátku 50. let minulého století. Po pádu komunistické diktatury byla zdevastovaná budova vrácena Židovské obci v Praze, která ji v roce 1998 pronajala Židovskému muzeu. První práce na záchraně synagogy byly provedeny již v roce 1999, ale převážná část stavebních činností proběhla až v roce 2003, plně v režii Židovského muzea v Praze. Ministerstvo kultury ČR částečně přispělo na zabezpečení synagogy.

Od počátku roku 2004 se pracovalo na vybavení interiérů a montáži vnitřních úložných systémů. Do hlavního sálu synagogy byla na ocelovém skeletu vestavěna třípatrová konstrukce pro uložení 2400 metrů archivního materiálu. V depozitáři sbírky malby, kreseb, grafiky a historických fotografií Židovského muzea je připraveno 1800 m² pro uložení obrazů a 6000 kusů kreseb, grafiky a fotografií. Po stabilizaci mikroklimatických podmínek začali odborní pracovníci v květnu ukládat do depozitářů archivní fondy a umělecké sbírky muzea.

Zřízení nových depozitářů v bývalé smíchovské synagoze je významným počinem. Poprvé za celou dobu existence pražského Židovského

muzea totiž budou veškerý archivní materiál i sbírkový celek obrazů, grafiky a historických fotografií uloženy dle obecně přijímaných muzejních standardů: na jednom místě a ve stabilních klimatických podmínkách. Přísným muzejním kritériím odpovídá i osvětlení depozitárních, manipulačních a pracovních prostor a způsob uložení a ochrany předmětů a dokumentů před mechanickým poškozením a prašností. Postupně bude v novém prostředí provedena přesná inventarizace sbírky obrazů, grafiky a historických fotografií nezbytná pro další zpracování fondů, katalogizaci a fotografickou dokumentaci. Nové uložení předmětů rovněž umožní plošnou konzervaci fondu, který byl zejména v letech 1939–1994 po této stránce zanedbáván.

Archiv Židovského muzea v Praze byl dosud uložen v mimopražských depozitářích, což přinášelo nemalé problémy při zpřístupňování shromážděného materiálu badatelům. Nově vybudované pracoviště na Smíchově tyto nesnáze odstraní. V současné době spravuje archiv muzea téměř 1000 běžných metrů archiválií. Nejstarší pocházejí z roku 1454 (listina krále Ladislava Pohrobka), ale souvisle lze o zachovaném materiálu mluvit až od poloviny 18. století. Hlavní část dokumentů tvoří archivy jednotlivých židovských náboženských obcí z Čech a Moravy a některých židovských spolků a organizací. Většina z těchto materiálů, které jsou cenným pramenem pro dějiny Židů v českých zemích, se dostala do muzea za druhé světové války a bezprostředně po ní. Další poválečné přírůstky měly jen velmi omezený rozsah. Nový archivní prostor v někdejší smíchovské synagoze má dostatečnou kapacitu i pro ukládání archiválií a dalšího materiálu, který dokumentuje historii Židů v českých zemích po roce 1945.

Předpokládá se, že synagoga začne plnit své nové poslání jako studijní a badatelské centrum věnované historii židovských obcí v českých zemích v příštím roce. Veřejnosti bude v přízemí sloužit studovna, v bývalém vestibulu synagogy již byla otevřena specializovaná knižní prodejna a antikvariát.

KAREL CUDLÍN: „PASÁŽE / PASSAGEWAYS“

Židovské muzeum v Praze uspořádalo od 22. dubna do 6. června 2004 v Galerii Roberta Guttmanna výstavu fotografií předního českého fotografa Karla Cudlína. Veřejnost zatím znala jeho černobílé fotografie ze života etnických a sociálních skupin – českých a slovenských Romů, ukrajinských dělníků, příslušníků ruské armády odcházejících z někdejšího

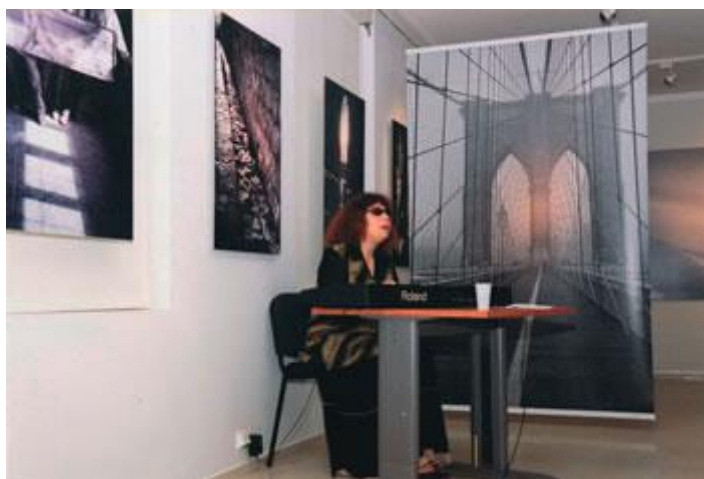
Československa i z prostředí židovských komunit; především z Prahy, post-sovětských zemí a Izraele. Převážná většina Cudlínových fotografií vzniká na jeho neustálých cestách. Karel Cudlín vystavoval v uplynulém roce v prestižní Leica Gallery na newyorském Manhattanu a za své dílo získal řadu významných

ocenění. Jeho fotografické práce (zejména z oblasti dokumentu a portrétní fotografie) jsou známy z řady publikací.

Výstava v Galerii Roberta Guttmanna zachytila Cudlínovu tvorbu od první poloviny 90. let minulého století až po současnost a představila 25 fotografických tisků větších až monumentálních rozměrů. Kurátorka výstavy Mgr. Michaela Hájková je vybírala v duchu postřehů člověka, který je neustále v pohybu a zachycuje dění na různých místech světa. Výstava nazvaná Pasáže měla i své zřejmé poselství: Přijmeme-li své nomádství, jsme na dobré cestě. Nomádství je pozitivní stav a možná strategie přežití.

Výstava byla součástí cyklu Židovská přítomnost v současném vizuálním umění, který je zaměřen na mapování vztahu současné vizuální kultury a judaismu a byla připravena s podporou Evropské společnosti pro židovskou kulturu se sídlem v Londýně (European Association for Jewish Culture) a pražského studia CD-Foto Bler.

V rámci výstavy Židovské muzeum v Praze poprvé připravilo i doprovodné programy. Zahájila je zpěvačka Kateryna Tlustá-Kolcová, která zaujala posluchače svým krásným, podmanivým altem na večeru jidiš písní nazvaném „Lider fun dor cu dor – Písně z generace na generaci“. Další hudební program „Samotáři, tradice a radost“ připravil a komentoval hudební publicista Pavel Klusák, který přiblížil posluchačům generaci

radikálních židovských hudebníků z USA v hudebních a filmových ukázkách. Třetí večer doprovodných programů představil novinky současné pražské literární scény. Pražský básník, prozaik a publicista Vít Kremlička vybral několik textů ze své připravované knihy Manael, publicista a spisovatel Joshua Cohen, který se rozhodl přesídlit do Prahy po několika letech strávených v New Yorku a v Izraeli, seznámil posluchače s některými svými dosud nepublikovanými texty. Na závěr pak četl své nejnovější texty v původní slovenské verzi aforista a filozof Róbert Gál, autor knihy Znamky a príznaky.

DVĚ VÝZNAMNÁ OCENĚNÍ ZA KNIHU „TEXTIL Z ČESKÝCH A MORAVSKÝCH SYNAGOG“

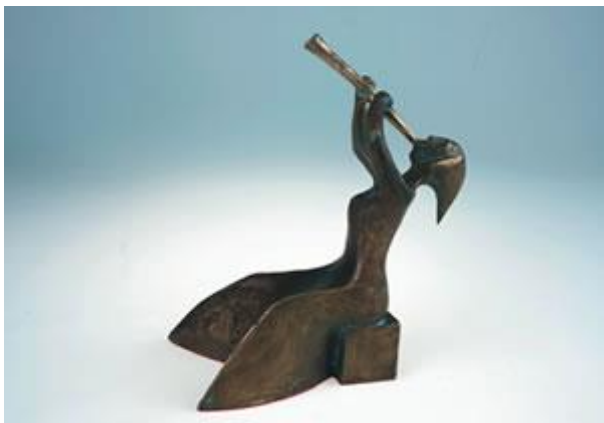
Židovské muzeum v Praze získalo minulý měsíc dvě významné ceny. Obě se vztahují k anglicky psané muzejní publikaci „Textil z českých a moravských synagog“. Kniha vyšla při příležitosti stejnojmenné loňské výstavy Židovského muzea v Praze uspořádané v Císařské konírně Pražského hradu (Zpravodaj o ní informoval v čísle 1/2003). Když se letos vyhodnocovaly nejvýznamnější knižní a muzejní počiny roku 2003, publikace Židovského muzea se dočkala nejvyšších uznání.

Prvním byla hlavní cena v soutěži českých a moravských muzeí „Gloria Musaealis“, a to v kategorii Muzejní publikace roku 2003. Soutěž, která letos vstoupila do svého druhého ročníku, vyhlašuje Ministerstvo kultury České republiky spolu s Asociací muzeí a galerií České republiky. Kromě nejlepších muzejních publikací jsou v dalších dvou kategoriích soutěže oceněny i nejlepší výstava a nejvýraznější muzejní počin roku. Letos se do

soutěže přihlásilo 29 muzeí a galerií z celé České republiky se 45 soutěžními projekty. Hlavní cenu si zástupci Židovského muzea převzali 18. května 2004 na slavnosti v Pantheonu Národního muzea v Praze.

Druhé ocenění, kterého se Židovskému muzeu v Praze za publikaci o synagogálních textiliích dostalo, byla hlavní cena v soutěži o Nejkrásnější českou knihu roku 2003 v kategorii odborná a vědecká literatura. I tuto soutěž vyhlašuje Ministerstvo kultury České republiky, tentokrát ve spolupráci s Památkovým úřadem národního písemnictví. Soutěží se v sedmi kategoriích: vědecká a odborná literatura, krásná literatura, literatura pro děti a mládež, učebnice, obrazové publikace, bibliofilské tisky a katalogy. Celkem bylo letos k účasti v soutěži vyzváno 770 nakladatelství. Přihlášeno bylo 157 titulů, do užšího výběru pak postoupilo 45 publikací. Slavnostní vyhlášení výsledků 39. ročníku soutěže se konalo 22. dubna 2004 ve Strahovském klášteře.

Úspěšná kniha Židovského muzea o synagogálních textiliích je výpravnou publikací velkého formátu o 360 stranách s 500 barevnými reprodukcemi. Editory díla jsou Ludmila Kybalová, Eva Kosáková a Alexandr Putík. Šíře, s jakou je daná tematika zpracována, činí z publikace jedinečné dílo v celosvětovém měřítku. Současně je i významným příspěvkem pro odborníky zabývající se židovskou hmotnou kulturou a

specializovanými textilními sbírkami. Připojený rozsáhlý rejstřík osobních jmen a židovských obcí slouží též jako důležitý genealogický pramen. Dvakrát oceněné dílo Židovského muzea v Praze o synagogálním textilu v Čechách a na Moravě však neobohatí jen odborníky; svou krásou bezesporu potěší i tvůrčí umělce, výtvarníky, pedagogy, studenty a laické milovníky umění.

Kniha, kterou Židovské muzeum připravilo a vydalo vlastním nákladem bez obvyklé spoluúčasti specializovaného nakladatelství, svým způsobem symbolizuje desetiletý rozvoj muzea coby nestátního kulturního zařízení. Publikaci by nebylo možno vydat, kdyby muzeum nejprve nevybudovalo specializovaný depozitář textilu či nezřídilo špičkově vybavené fotooddělení. V knize se současně zúročila mnoholetá odborná práce vlastních specialistů muzea stejně jako dovednost publikačního oddělení. V nastoupené cestě výpravných publikací o vlastních sbírkách chce Židovské muzeum v Praze pokračovat obdobnými knihami o předmětech ze stříbra, a dále starých rukopisech a tiscích.

Knihu „Textil z českých a moravských synagog“ si je možno objednat na adrese Židovského muzea v Praze nebo elektronicky: ✉ sales@jewishmuseum.cz případně přímo na webových stránkách muzea www.jewishmuseum.cz/shop/czshop.htm

VZPOMÍNKA NA ANNU FRANKOVOU

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze ve spolupráci s Centrem ekumenického setkávání a dialogu v Olomouci uspořádalo 9. června 2004 vzpomínkový večer věnovaný 75. výročí narození Anny Frankové. Součástí programu byla prezentace nového českého vydání slavného „Deníku Anny Frankové“ doplněná promítáním nového dokumentárního filmu „Krátký život Anny Frankové“.

Večer zahájila Anna Hájková, spolupracovnice Institutu Tereziánské iniciativy přednáškou o situaci Židů v Nizozemí za druhé světové války. O novém vydání Deníku hovořila překladatelka Michaela Jacobsenová a o putovní výstavě „Anna Franková - odkaz pro současnost“ promluvila Hildegonda Rijksenová z Centra ekumenického setkávání a dialogu v Olomouci. Tato výstava doplněná o část „Příběh dětí - kresby z tereziánského ghetta“ již od března roku 2001 putuje po České republice na základě smlouvy o spolupráci mezi Anne Frank House, Amsterdam a Židovským muzeem v Praze. Úryvky z „Deníku Anny Frankové“ přečetla Ivana Gabalová. Návštěvníci večera si prohlédli fotografie z výše jmenované výstavy a rovněž se seznámili s fotografiemi ze života Anny Frankové. Večera se účastnila paní Hilde Jansenová, kulturní atašé z nizozemského velvyslanectví, Levien Rouw z Anne Frank House v Amsterdamu a velvyslanec státu Izrael v České republice Artur Avnon.

KONCERT PRAŽSKÉHO JARA VE ŠPANĚLSKÉ SYNAGOZE

Vyvrcholením jarní hudební sezóny ve Španělské synagoze byl 2. června 2004 koncert pořádaný v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro. Vokální soubor Adash z Ostravy se sbormistrem Tomášem Novotným připravil program s hebrejskými duchovními skladbami nejrůznějších období a stylů. K

zajímavostem programu patřily dvě novodobé premiéry z tvorby Františka Škroupa (1801–1862), autora české státní hymny. Jsou to synagogální skladby na hebrejské texty zkomponované v 19. století pro „Spolek upravené bohoslužby při Staré škole“. Ta stávala na místě dnešní Španělské synagogy a František Škroup v ní působil deset let jako varhaník. Díky mimořádně procítěnému podání a dokonalé profesionální interpretaci se dvouhodinový koncert souboru Adash stal nezapomenutelným zážitkem.

FESTIVAL KAFKA-BORGES BUENOS AIRES-PRAHA

Židovské muzeum spoluorganizovalo s Velvyslanectvím Argentinské republiky v ČR a s Centrem Franze Kafky kulturní festival Kafka-Borges/Buenos Aires-Praha, který se konal ve dnech 3. 6. – 3. 7. 2004. Během festivalu, vymezeného daty úmrtí a narození Franze Kafky, bylo uspořádáno celkem 23 kulturních akcí. Patřil k nim mj. literární večer „Záře písmen“ na počest argentinského spisovatele Jorge Luise Borgese, jehož tvorba byla ovlivněna Kafkou, i další literární večery se spisovateli Ivanem Klímou, Rolandem Costou Picazem, Arnoštem Lustigem, Jiřím Grušou a Lenkou Reinerovou stejně jako celodenní seminář o díle Kafky a Borgese, řada divadelních představení, filmových produkcí, výstav a koncertů.

Ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze se 7. června uskutečnilo čtení z libreta opery Alana Levyho „In the Penal Colony“ („V kárném táboře“) inspirované Franzem Kafkou a Václavem Havlem. Účinkovali v něm Nancy Braun, Matthew Hayes, Daniel Lamken a Joel Sugerman z Mezinárodní školy v Praze.

Americký novinář Alan Levy, který byl dlouholetým šéfredaktorem listu „The Prague Post“, patřil k nejoblíbenějším a nejuznávanějším osobnostem v Praze. Zemřel 2. dubna letošního roku. Jedním z plodů jeho mnohostranného intelektuálního a uměleckého nadání je operní libreto, k němuž zkomponoval hudbu René Staar.

Festival Kafka-Borges/Buenos Aires-Praha se konal pod záštitou bývalého českého prezidenta Václava Havla a pod patronací předsedy Senátu Petra Pitharta a předsedy Poslanecké sněmovny Lubomíra Zaorálka.

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE THE FUTURE OF JEWISH HERITAGE IN EUROPE

V Praze proběhla ve dnech 24.–27. dubna 2004 mezinárodní konference, na které se jednalo o záchraně, obnově a budoucím využití židovských památek i činnosti židovských muzeí, archivů, knihoven a dokumentačních center. Konferenci uspořádala European Association for Jewish Culture ve spolupráci se Židovským muzeem v Praze a za podpory mnoha sponzorských organizací. Ředitel muzea Leo Pavlát přednesl na konferenci příspěvek v rámci panelu věnovaného židovským muzeím a jejich roli v 21. století. Židovské muzeum v Praze připravilo pro účastníky konference v rámci doprovodných programů speciální prohlídky depozitářů textilní sbírky a sbírky kovů a trojrozměrných předmětů s odborným komentářem. Účastníci také navštívili opravenou a zrekonstruovanou bývalou smíchovskou synagogu, která bude sloužit jako archiv muzea a depozitář uměleckých sbírek. Část návštěvníků si prohlédla stálé expozice Židovského muzea v Praze v historických objektech včetně Starého židovského hřbitova. V rámci konference byl ve Španělské synagoze uspořádán koncert z děl židovských autorů, který se u přítomných setkal s mimořádně kladným ohlasem.

ODBORNÍ PRACOVNÍCI MUZEA NA MEZINÁRODNÍCH KONFERENCÍCH

Ve dnech 5.–9. 5. 2004 se konala v Athénách výroční konference European Museum Forum (Fórum evropských muzeí). Výroční konference EMF, která je každý rok spojena s vyhlášením výroční ceny EMYA (European Museum of the Year Award), se jako zástupce muzea zúčastnila Michaela Hájková, kurátorka sbírky malby, kresby, grafiky a fotografie. V loňském roce na výroční konferenci v Kodani bylo Židovské muzeum v Praze jedním z nominovaných na výroční cenu.

Ve dnech 23.–24. 5. 2004 se ve Stockholmu konala konference „Text and Culture“, uspořádána Evropským institutem židovského vzdělání „Paidea“. Židovské muzeum v Praze na ni zastupoval Michael Dunayevsky, hebraista a pracovník knihovny.

V dnech 18.–20. 6. 2004 se v Lucembursku konala konference o židovském kulturním dědictví „The Launching of the European Route of Jewish Heritage“. Arno Pařík, kurátor výstav Židovského muzea v Praze na ní přednesl příspěvek „Obnova židovských památek v České republice“.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

duben

Ambassador Yoav Biran, Generální ředitel, Ministerstvo zahraničních věcí, Izrael

Červen

Gloria Raquel Bender, ředitelka kulturního odboru Ministerstva zahraničních věcí, Argentina

Silvan Šalom, místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí, Izrael